

De Journalist

Magazine van de VVJ

België-Belgique

P.B.

8900 IEPER 1

3/8136

Affgifftekantoor Ieper

Dossier: Berichten over alloctonen

Fouten en blunders op redacties

100 zelfstandige journalisten steunen eisenbundel

Nieuws uit de verenigingen

- Algemene vergaderingen VVJ en AVBB **4**
- Al meer dan 100 zelfstandigen achter eisenplatform
- Algemene vergaderingen in Antwerps Pershuis
- Verzekering beroepsaansprakelijkheid en rechtsbijstand

Actueel

- AVBB steunt Tsjechische journalisten **5**
- Concentra neemt De Koerier uit de handel
- Communicatie stopt ermee bij gebrek aan bijdragen

Dossier: Berichten over allochtonen

- Titels, intro's en beelden blijven voornaamste pijnpunten **6**
- Pro Memorie: Aanbevelingen voor de berichtgeving over allochtonen **7**
- Een 'asielzoeker' is nog geen 'illegaal' **8**
- Vreemde(n)mening **9**
- Stem migranten over a-typische onderwerpen

Forum

- Het journaal heeft het gezegd, dus geloven we het niet **10-11**

Actueel

- Boeken: Het nieuws in de klauwen van Bobbejaanland **12**

Mens achter het nieuws

- Tessa Vermeiren: 'Jonge journalisten eisen respect voor hun privéleven' **13**

Actueel

- Raad voor Deontologie niet bevoegd voor buitenlandse media **14**
- Politieaanvoerder veroordeeld voor schending beroepsgeheim

Onder Embargo

Nieuws uit de verenigingen

- Stopzetting beroepsactiviteit als journalist **15**

Foto: Johan Van Cutsem

Allochtone journalisten achter het nieuws.

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
beroepsJournalisten

2de jaargang
16 januari 2000, nummer 24
Verschijnt veertiendaags

Redactieraad

Laurent Coppens
Pol Deltour
Farid El Mabrouk
Wout Pittoors
Luc Standaert
Luc Vanheerentals

Redactie en coördinatie

Ann Deceunynck
Antwerps pershuis
Grote Markt 40
2000 Antwerpen
Tel. 03/290 63 73
Fax 03/232 21 30
de.journalist@pandora.be
ann.deceunynck@euronet.be

Abonnementen

Lisbeth Moons
Vlaamse Vereniging van
BeroepsJournalisten
Steenkoolkaai 9 b
1000 Brussel
Tel. 02/229.14.70
Fax 02/223.02.72
vj@belgian-journalist.be

Abonnementsprijs:

3.200,- Bef per jaar
1.500,- Bef per jaar voor leden van de
Association des Journalistes Profes-
sionelles (A.J.P.), Vereniging van de
Journalisten van de Periodieke pers
(V.J.P.P.) en studenten.

Vormgeving

Prepress Publiwest
Jo Klaps

Publiciteitsregie:

Media Selling Place BVBA
Lambermontlaan 170
1030 Brussel
Tel 02/241 55 55
Fax 02/241 55 33
media.selling@euronet.be

Drukkerij

Publiwest N.V.
Drukkerij Sansen
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

VLAAMSE
VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN

Let op uw koppen !

Geen dag gaat tegenwoordig voorbij, of de nieuwsredacties ratelen berichten de wereld in over asielzoekers en illegalen. Volgens meer dan een commentator is het 'migrantenprobleem' dé politieke uitdaging van het pas begonnen jaar, mogelijks zelfs die van het millennium. Maar doen we met al die berichtgeving soms niet meer kwaad dan goed - getuige de politieke consolidatie van het xenofobe Vlaams Blok ? Moeten we het nieuws over allochtonen niet anders gaan brengen ? Of brengen we misschien beter meer ander nieuws over hen ?

In dit nummer lichten we een en ander door - met dank aan het Centrum voor Racismebestrijding. We leggen de voornaamste pijnpunten bloot, presenteren enkele getuigenissen van allochtone collega's, brengen de aanbevelingen in herinnering die de AVBB in 1994 al opstelde omtrent de berichtgeving over allochtonen, en publiceren in een ruk door een geactualiseerde begrippenlijst over de materie. Een 'asielzoeker' is nu eenmaal niet hetzelfde als een 'illegaal'. Netzomin als een 'economische vluchteling' per definitie een 'sociale steuntrekker' zou zijn, of een 'uitgeprocedeerde' zomaar een 'voortvluchtige crimineel'.

In de manier waarop we de mensen en dingen benoemen, steekt nu eenmaal een grotere sensibiliserende en mobiliserende kracht dan we nog altijd vermoeden. Met de koppen die we maken is het precies zo. 'België overspoeld door gelukzoekers uit het Oosten' leest helemaal anders weg dan 'Belgische rijkdom blijft Oost-Europeanen aantrekken'. Meer dan in het leveren van nuancerende achtergrondstukken, ligt hier een verantwoordelijkheid voor de nieuwsverschaffers.

Om die verantwoordelijkheid te kunnen waarmaken, zijn op dit ogenblik vooral de redactiekaders aan bezinning toe. Daar wordt de beslissing genomen om straatinterviews af te nemen over de opening van een asielzoekerscentrum, daar worden de (zo vaak zo schreeuwerige) koppen en hoofdlijnen van het nieuws gemaakt, en daar worden de (al eens ronduit racistische) quotes geselecteerd die op antenne of in de kolommen gaan. Als hoofd- en eindredacties weer iets meer van scoringsdrang en verkoopobsessie zouden afzien, waren we al een heel eind dichterbij huis.

Pol Deltour

foto: Johan Van Cutsem

Algemene vergaderingen VVJ en AVBB

Alle VVJ/AVBB-leden zijn van harte welkom op de volgende algemene vergaderingen van hun beroepsverenigingen VVJ en AVBB op zaterdag 24 februari eerstkomend.

De algemene vergadering van de VVJ begint om 10 uur, de aanvang van de algemene vergadering van de AVBB is voorzien om of rond

11.30 uur.

Plaats en agenda van beide vergaderingen worden meegedeeld in de volgende editie van De Journalist, maar hou het tijdstip nu al in uw agenda vrij.

Het bestuur van de VVJ/AVBB

Al meer dan 100 zelfstandigen achter eisenplatform

Het eisenplatform dat de VVJ-werkgroep zelfstandigen opstelde ter verbetering van de sociale situatie van de zelfstandige in zowel de schrijvende als audiovisuele media wordt momenteel al door meer dan 100 free-lancers onderschreven. Het memorandum beoogt een uurvergoeding van 1.200 tot 2.000 Bef. per uur naargelang de anciënniteit, een vergoeding van 50 procent bij elke vorm van hergebruik, een respectvolle behandeling van het ingezonden werk, wegwerking van elke vorm van discriminatie tussen loontrekkende en zelfstandige journalisten en een uitbreiding van de dienstverlening aan zelfstandigen door de AVBB en VVJ. Op 30 januari maakt de werkgroep, waarbij een 15-tal zelfstandigen actief betrokken zijn, het eindbilan op en gaat ze over tot de actie om de eisen te realiseren.

Met de erkenningscommissie lijkt een frontale botsing onvermijdelijk nu deze simpelweg niet reageerde op de vraag om de behandeling van de dossiers met drie maanden uit te stellen om de zeer

zware kritiek die talloze zelfstandigen de afgelopen weken geuit hebben op de werking van deze commissie eens door te nemen. De kritieken slaan onder meer op de veelheid aan documenten die opgevraagd worden hetgeen in bepaalde gevallen (cfr. belastingsfiches) de privacy schendt, het mogelijk misbruik van de aangereikte informatie door leden van de commissie, de onduidelijkheid over de gehanteerde normen inzake commerciële activiteiten of de financiële leefbaarheid van het beroep, de ergerlijke discriminatie met de wijze waarop loontrekkenden behandeld worden... Er is een standpunt in voorbereiding dat we publiek willen maken via een vrije tribune in een krant. We willen ook de zelfstandigen die afgewezen werden, bijstaan in de beroepsprocedure. Diverse zelfstandigen vragen nu al juridische stappen te ondernemen tegen de commissie. Velen hebben ons overigens al laten weten geen aanvraag tot erkenning als journalist meer te hebben ingediend.

(LV)

Voor meer inlichtingen over de werkgroep: luc.vanheerentals@pi.be

Algemene Vergaderingen in Antwerps Pershuis

Zoals eerder meegedeeld, worden in het Antwerps Pershuis op zaterdag 3 februari 2001 de jaarlijkse algemene ledenvergaderingen gehouden van de afdeling Antwerpen-Limburg van de VVJ en van de VZW Internationaal Perscentrum Vlaanderen (IPV).

De algemene ledenvergadering van het IPV start om 9.30 uur, en voorziet de volgende agendapunten: jaarverslag 2000, financieel verslag met de jaarrekening 2000 en de begroting 2001, wijziging van de statuten, wijziging van het huishoudelijk reglement, benoeming van beheerders, toekomstplannen, rondvraag. De leden van deze vereniging kunnen zich laten vertegenwoordigen door andere leden. Daarvoor is een schriftelijke volmacht vereist. Er wordt

slechts één volmacht per aanwezig lid aanvaard.

De vergadering van de afdeling Antwerpen-Limburg start om 12.00 uur, en heeft op de agenda de volgende punten: jaarverslag door de voorzitter, financieel verslag door de penningmeester, verslag van de kasrevisoren, planning 2001, en tenslotte rondvraag.

Na beide vergaderingen is er een drink voorzien in de persclub.

Intussen werd ook de datum bekend van de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de afdeling Antwerpen-Limburg van de sportpersbond. Deze wordt eveneens in het Antwerps Pershuis gehouden op zaterdag 17 februari in de voormiddag. (AD)

INTEKENFORMULIER VERZEKERING BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID EN RECHTSBIJSTAND

Journalisten, lid van de VVJ/AVBB, kunnen nog altijd (opnieuw) intekenen om zich ook in 2001 te verzekeren tegen de risico's van beroepsaansprakelijkheid. Meer info is verkrijgbaar op het nationaal secretariaat.

Naam (in hoofdletters) :

STATUUT : LOONTREKKEND ZELFSTANDIG

Voornaam:

MEDIUM (omcirkel het het toepasselijke cijfer) :

1 = dagblad 2 = magazine 3 = ander geschreven medium (welk)
4 = radio 5 = TV 6 = ander medium (welk)

Erkennings/Stagenummer:

Ondergetekende verklaart in te tekenen vanaf 1 januari 2001

Straat:

bij de collectieve polis Beroepsaansprakelijkheid en Rechtsbijstand, ondertekend door de AVBB en bemiddeld door Marsh, Vorstlaan 24, 1170 Brussel

Postnummer:..... Plaats:

De jaarlijkse premie van 1.500 frank stort ik op rekening nr. 068-0728070-15 van de AVBB (1.000 frank voor wie intekende vóór 31 juli 1998)

Tel. privé : Tel. werk:

Fax. privé : Fax werk :

Datum : Handtekening :

GSM : E-mail :

AVBB steunt Tsjechische journalisten

Ook de AVBB/AGJPB heeft op 8 januari officieel haar steun toegezegd aan de Tsjechische journalistenvereniging inzake de problemen bij de Tsjechische openbare omroep. De problemen ontstonden op 23 december n.a.v. een nieuwe top bij de omroep.

'Openbare zenders moeten een onafhankelijke verslaggeving kunnen garanderen. Bewindvoerders moeten een doorzichtige en betrouwbare organisatie garanderen, en moeten zich hoeden voor (pogingen tot) manipulatie van de nieuwsredactie. Ook het Tsjechische volk heeft het recht te verwachten dat openbare omroepen gevrijwaard blijven van politieke invloeden!

Alles draaide om de benoeming van Jiri Hodac (53) die op 20 december benoemd was tot directeur van de Tsjechische publieke televisie, waar 2.000 personeelsleden werken. Volgens de nieuwsredactie heeft Hodac de benoeming vooral te danken aan zijn te nauwe banden met de voormalige premier Vaclav Klaus. Zij vreesden dat de zender onder het bewind van Hodac een spreekbuis zou

worden van de regering. Op 23 december was een staking uitgebroken onder het personeel. En op 3 januari leidde grote maatschappelijke onrust zelfs tot een massabetoging in Praag. Op 4 januari 2001 werd Hodac inmiddels met spoed opgenomen in een ziekenhuis.

Intussen werd op 10 januari een doorbraak bereikt in de onderhandelingen tussen de leiding van de omroep en het personeel. Sindsdien worden er opnieuw uitzendingen de ether ingestuurd. Op 11 januari heeft Jiri Hodac ontslag genomen, zeggend om gezondheidsredenen. Aidan White, secretaris-generaal van de IFJ, reisde vorige week speciaal naar Praag om deel te nemen aan de onderhandelingen. Na afloop sprak hij van een memorabele overwinning. 'Uit wat in Praag gebeurde, kunnen signalen gegeven worden naar de hele wereld. We hebben de democratie een dienst bewezen. Openbare nieuwsuitzendingen moeten op een afstand gehouden worden van politieke partijen.' (AD)

Concentra neemt De Koerier uit de handel

Laurent Coppens

'Méér nieuws van minder ver.' Blijkbaar liet de slogan van het lokale informatieblad 'De Koerier' de Limburgers koud. Na een aanwezigheid van slechts twee maanden op de lezersmarkt, besliste het management van Concentra, uitgever van onder meer Het Belang van Limburg en de Gazet van Antwerpen om 'De Koerier' uit de handel te halen. Niet te weinig reclame-inkomsten maar een te krappe lezersmarkt ligt aan de basis van de beslissing.

In november lanceerde Concentra een nieuw product in de printmedia. Met 'De Koerier' wou Concentra het deel van het lokale nieuws dat nauwelijks nog aan bod komt in Het Belang van Limburg wekelijks voor 40 fr. aan de man brengen. Lang heeft het dus niet geduurd. Het management liet naar de redenen van de falende verkoop een beperkt marktonderzoek uitvoeren. Het onderzoek toon-

de aan dat de Limburgers ervan uitgaan dat Het Belang van Limburg meer dan voldoende bericht over lokale feiten. Daardoor is bij de lezer geen behoefte aan nog meer lokaal nieuws. Bovendien zouden de Limburgers niet bereid zijn wekelijks 40 fr. te spenderen aan een blad met uitsluitend lokaal nieuws. Sommige journalisten binnen Het Belang van Limburg vroegen zich luidop af waarom die beperkte marktstudie pas na het lanceren van het lokale informatieblad werd uitgevoerd. Daarnaast zouden wegens een te beperkte promotiecampagne te weinig potentiële lezers van de nieuweling op de hoogte zijn geweest.

De Nieuwe Koerier verscheen voor het laatst in de week van 12 januari. De journalisten die voor De Nieuwe Koerier werkten, werden in het team van Het Belang van Limburg opgenomen.

Communicatie stopt ermee bij gebrek aan bijdragen

Communicatie, het vaktijdschrift voor communicatie en mediacultuur, stopt er na 29 jaargangen mee. In het editoriaal van het laatste nummer stelt hoofdredacteur Prof. Luc Van Poecke (KUL) dat de beslissing van de redactie om ermee te kappen niet te wijten is aan financiële problemen maar wel het gevolg is van het feit dat de jongste jaren steeds minder manuscripten voor publicatie werden aangeboden. In de redactie zetelden communicatiedeskundigen van de universiteiten van Leuven, Antwerpen, Gent en Brussel (VUB). Dit verminderd aanbod doet de redactie met name vrezen dat ze in

de toekomst moeilijker of wellicht niet meer de beoogde kwaliteitsnormen zal kunnen garanderen. Van Poecke schrijft het teruglopend aanbod toe aan de actuele mentaliteit in universiteiten om teksten direct in het Engels aan te bieden aan internationale tijdschriften. "Dit is geen goede zaak, ook niet voor het Nederlands. Wanneer een taal niet meer gebruikt wordt voor wetenschapsbeoefening, verliest ze een van haar belangrijkste toepassingsdomeinen, wat zich onvermijdelijk laat voelen in een verarming en ernstig prestatieverlies". (LV)

Niets speciaals vandaag over Sociale Zaken of Pensioenen?
Kijk op www.vandenbroucke.fgov.be

Titels, intro's en beelden blijven voornaamste pijnpunten

Onderzoek wijst op "positieve trend", maar laakt onnauwkeurig woordgebruik

foto: Johan Van Cutsem

Lieve Staes

Midden vorig jaar, vlak voor de aftrap van het Europees Voetbalkampioenschap in Brussel, schreeuwde La Nouvelle Gazette op de cover: Alerte aux épidémies. In het artikel werd gewaarschuwd voor "dodelijke epidemieën, met name van maag- en darm- en van keelontsteking", die de komende "cohortes van supporters, microben inbegrepen" met zich mee zouden brengen. Op de paginabrede foto: een duidelijk zichtbare groep Marokkaanse voetballiefhebbers.

Pol Deltour & Lieve Staes

Het leverde de Karolingische krant een klacht op bij de Raad voor Deontologie van de AVBB. Volgens de indiener bestaat er geen enkele band tussen epidemieën en een groep Marokkaanse supporters die vreedzaam de Coupe du Roi staan te volgen. "Waarom geen foto van Duitse, Nederlandse of zelfs Belgische supporters geplaatst?" Nog volgens de klager heeft de krant via dit beeld een racistische boodschap doorgegeven, en dringen publieke verontschuldiging op.

Het is mogelijk een van de schrijnendste deficiënties in de jongste berichtgeving over allochtonen, maar zeker niet de enige. Begin december van vorig jaar pakte het VTM-nieuws groot uit met de twee nieuwe "opvangcentra voor illegalen" die er in Vlaanderen bij komen. Foutief, want het gaat om opvangcentra voor asielzoekers, en dat is nog altijd iets helemaal anders. Naar aanleiding van dezelfde opening van asielzoekerscentra in Westende en Houthalen, zond VTM ook enkele straatinterviews uit. Enkele 'mensen-in-de-straat' lieten zich daarbij ronduit racistisch uit. De VTM-reportageploeg in Limburg kreeg naderhand nog een veeg uit de pan van de eindredactie in Vilvoorde. Die vond dat de quotes die de reporter van de kust meegebracht had "toch heel wat straffer" waren dan die vanuit Houthalen.

Positieve trend

En toch gaat het daarom nog niet slechter dan zeven jaar terug, toen vorser Lieve Staes een grootschalig onderzoek uitvoerde rond de berichtgeving over allochtonen in de geschreven pers. Een nieuwe doorlichting van negen Vlaamse krantentitels in de periode juni-juli 2000 laat een voorzichtig positieve trend zien. Zo zijn in vergelijking met de periode 1993-1994 opvallend minder artikelen verschenen over allochtonen en criminaliteit.

Hot items waren er in de zomer van vorig jaar nochtans genoeg, herinner u Euro 2000 en - dramatischer - de ontdekking van 58 dode Chinese verstekelingen in een camion op de ferrylijn Zeebrugge-Dover. Naar aanleiding van beide gebeurtenissen werd er ook een pak duiding aan het publiek verstrekt. En even opvallend

is dat alle beschouwende stukken een neutrale tot positieve toon hadden voor de betrokken immigranten. Zo namen alle commentaren het in het kader van het drama van Dover onverdeeld op voor de overleden illegalen, om in een ruk door een scherpere aanpak van de mensenhandelaars te bepleiten. In zowat alle gepubliceerde lezersbrieven viel eenzelfde positieve houding te noteren.

Ook ten opzichte van (hier al langer verblijvende) allochtonen valt de toon in de recente berichtgeving best mee, concludeert Lieve Staes van het Centrum voor Racismebestrijding uit haar nieuwe onderzoek. In 40 pct. van de onderzochte krantenartikelen is de houding neutraal, in nog eens 40 pct. is de houding positief, en in bijna 17 pct. is ze negatief. Dat de term 'allochtoon' steeds meer in de kolommen teruggevonden wordt - en niet langer dingen als 'vreemdeling', 'buitenlander' of 'gastarbeider' - is op zich overigens ook al een goede zaak. Het belet niet dat er, zeker in verband met asiel, door vele journalisten zeer slordig omgesprongen wordt met de terminologie. Maar daar heeft de complexe wetgeving ook wel veel mee te maken. Een geactualiseerde verklarende woordenlijst van de AVBB en het Centrum voor Racismebestrijding in verband met allochtonen (zie infra) speelt hierop in.

Tendentieus

Het belangrijkste pijnpunt blijven de titels en intro's, alsmede de foto's die bij de artikelen worden afgedrukt. Deze hebben niet zelden een andere teneur dan de berichtgeving zelf. Zo publiceerde Gazet van Antwerpen een genuanceerd artikel over de opvang van asielzoekers, waarin ook de kostprijs ervan uitgebreid gekaderd en verantwoord werd. Zowel de titel ('Asielzoekers kosten staat 7,6 miljard') als het onderschrift bij de foto ('In drie jaar tijd is de kostprijs van het asielcentrum van Kapellen verdrievoudigd. Hij bedraagt nu 91 miljoen frank!') gaven echter een veel negatiever beeld te zien. Daarbij rijst de vraag of de journalist wel nog de hand heeft gehad in deze tendentieuze koppen, quotes en foto's. Dat er ter zake heel wat onvrede heerst op de redactievloeren, staat hoe dan ook buiten kijf.

Pro Memorie: Aanbevelingen voor de berichtgeving over allochtonen

Deze Aanbevelingen zijn in 1994 door de AVBB in samenwerking met het Centrum voor Racismebestrijding op papier gezet na uitgebreid media-onderzoek. De Aanbevelingen hebben niet het karakter van formeel deontologische normen, wat niet belet dat de Raad voor Deontologie van de AVBB ze desgevallend wel in zijn beoordelingen betreft.

1. VERMELD NATIONALITEIT, GEBOORTELAND, ETNISCHE AFKOMST, HUIDSKLEUR, RELIGIE OF CULTUUR ALLEEN ALS DEZE INFORMATIE RELEVANT IS VOOR HET BERICHT

Een mogelijke test om de relevantie van de informatie na te gaan, bestaat er in de betreffende eigenschappen te vervangen door 'tegenhangers', of nog door kenmerken die verband houden met autochtonen. Meer in het algemeen zou men volgende twee zaken tegen elkaar kunnen afwegen: de schade voor het bericht wanneer de informatie niet gegeven wordt, en de schade voor de betrokkenen wanneer de informatie wel wordt vermeld.

2. VERMIJD ONVERANTWOORDE VERALGEMENINGEN EN POLARISERINGEN

2.1 Veralgemeningen

Aanbevolen wordt de berichtgeving over allochtonen waar dat relevant is te nuanceren. Een mogelijkheid daartoe is de vermelding dat wat op zeker ogenblik in algemene termen wordt gesteld, niet noodzakelijk voor alle allochtonen geldt. Of de vermelding dat zeker niet alle allochtonen het eens zijn met dit of dat standpunt.

2.2 Polarizingen (wij-zij perspectief)

Aanbevolen wordt dergelijke polarizingen zoveel mogelijk te vermijden. Eerder dan een overdreven beklemtoning van de verschillen, dringt zich meer aandacht op voor de gelijkenissen tussen mensen.

3. VERMIJD NODELOOS PROBLEMATISEREN EN DRAMATISEREN

3.1 Aanbevolen wordt allochtonen vaker in 'gewone' situaties aan bod te laten komen in de media, zodat ze meer als 'gewone' burgers in de samenleving worden aangezien.

3.2 Daarnaast wordt aanbevolen dat migranten meer op een positieve manier in de media aan bod worden gebracht. Een mogelijkheid daartoe is het geven van meer duiding en achtergrondinformatie, die toelaten het weergegeven nieuws adequaat te begrijpen. Nieuwsitems moeten niet alleen een antwoord formuleren op wie-, wat-en waar-vragen, maar zoveel mogelijk ook op vragen over het hoe en waarom.

4. ZORGVULDIGHEID, WEDERWOORD EN RECHTZETTINGEN

4.1 Aanbevolen wordt de grootst mogelijke zorgvuldigheid aan de dag te leggen in de berichtgeving over allochtonen.

Met de basisterminologie, schrijfwijze van allochtone namen, cijfermateriaal en bronnen moet zorgvuldig worden omgesprongen.

4.2 Voor wat lezersbrieven betreft, wordt aanbevolen om lezersbrieven die allochtonen betreffen, systematisch vooraf voor te leggen aan een redactielid dat met het onderwerp vertrouwd is.

5. EXTREEM-RECHTS EN RACISME KRITISCH INKADEREN

Aanbevolen wordt duidelijk te maken van wie de betreffende uitspraken of standpunten afkomstig zijn en in welk verband ze dienen geplaatst. Waakzaamheid is ook hier geboden voor het stelselmatige desinformerende vanwege extreem-rechtse groeperingen. Een stapje verder is racistische uitspraken aan te vullen met tegengestelde opvattingen. Lezersbrieven met racistische inhoud kunnen ook niet zonder meer gepubliceerd worden.

6. EEN BERICHT IS NIET AF ALS HET GESCHREVEN IS

Aanbevolen wordt de definitieve vormgeving van elk bericht, en met name de keuze van titels en beeldmateriaal, zo goed mogelijk op te volgen.

Een 'asielzoeker' is nog geen 'illegaal'

Geactualiseerde verklarende woordenlijst in verband met allochtonen

Uit de AVBB-aanbevelingen van 1994

met dank aan het Centrum voor Racismebestrijding voor de actualisering

Allochtoon

Neologisme, tegengesteld aan 'autochtoon' of oorspronkelijke bewoner. Term die opgeld maakt en die neutraler is dan het woord 'migrant'. Drukt uit dat de persoon, zijn ouders of grootouders uit een ander land afkomstig zijn.

Het merendeel van de allochtonen hebben een permanent verblijfsstatuut.

Asielzoeker

Persoon die een beroep heeft gedaan op de asielpcedure.

Buitenlander

Zie vreemdeling (kan ook voor toeristen gebruikt worden).

Clandestien

Persoon die hier verblijft zonder papieren en die zich niet wil kenbaar maken bij de overheid.

Eerste, tweede, derde generatie

Wijst op de opeenvolgende generaties van migranten aanwezig in België. De eerste generatie omvat de mensen die op een volwassen leeftijd naar België uitweken, de tweede hun kinderen. De derde generatie zijn hun kleinkinderen die door nationaliteitswijziging in principe automatisch Belg worden. Voor de tweede generatie is de nationaliteitswetgeving versoepeld.

Economische vluchteling

Persoon die zijn land ontvlucht om economische redenen en die zijn toekomst wil uitbouwen in een ander land. Sinds '74 is er in België een migratiestop voor arbeidsmigranten, zodat veel nieuwe arbeidsmigranten de facto economische vluchtelingen zijn.

Etnische minderheden

Bruikbaar voor de omschrijving van een groep allochtonen uit één land van herkomst, en die zich dikwijls in het gastland in een maatschappelijke achterstandssituatie bevinden. Enerzijds betreft het inwoners die kwantitatief minder in aantal zijn dan de meerderheidsgroep in het betreffende land; anderzijds behoren deze mensen tot een etnische groep waarvan de kenmerken nogal kunnen variëren: een ander land van oorsprong, een andere moedertaal, een andere godsdienst of religie, mogelijk andere lichamelijke kenmerken, andere waarden, normen en opvattingen, enzovoort. Niet te gebruiken voor individuen: 'lid van een etnische minderheidsgroep' is minder juist; veel mensen voelen zich geen 'lid'. Termen als 'etnische jongeren', 'etnische ondernemers' of 'etnische personen' hebben geen zin: ieder mens is etnisch.

Gastarbeider

Aanduiding voor laag- of gewoon geschoolde mensen die meestal in het kader van bilaterale akkoorden immigreren met het oog op een betere tewerkstelling en een hoger inkomen in het gastland. De term is ontstaan in de tijd dat uitgegaan werd van de tijdelijke aanwezigheid van migranten, maar is nu in onbruik geraakt.

Geregulariseerde asielzoeker

Iemand die asiel vroeg, maar om andere dan asielredenen toch gemachtigd werd om in België te verblijven (omwille van lange procedure, ziekte, humanitaire redenen...). Niet te verwarren met een erkend vluchteling (zie verder). Zie ook regularisant.

Geregulariseerde illegaal

Iemand die een positieve beslissing heeft gekregen op de vraag om zijn onregelmatig verblijfsstatuut regelmatig te maken, zonder dat hij daarom België moest verlaten. Zie ook regularisant.

Illegaal

Vreemdeling die op een niet-legale wijze in een land verblijft, zonder over de nodige verblijfsdocumenten te beschikken (zie clandestien).

Illegale vluchteling

Persoon die asiel heeft aangevraagd maar niet erkend is als vluchteling en niettemin in ons land verblijft ondanks een uitwijzingsbevel.

Kandidaat vluchteling (idem kandidaat asielzoeker)

Persoon die zijn land ontvlucht en wiens asielaanvraag ontvankelijk is verklaard in afwachting van een uitspraak ten gronde. Het statuut van vluchteling is gebaseerd op de Conventie van Genève, die vijf redenen voorziet om als vluchteling erkend te worden, te weten vervolging op basis van ras, van godsdienst, van nationaliteit, van politieke overtuiging of van de sociale groep waartoe men behoort. Meestal wordt de term 'politieke vluchteling' gehanteerd, hoewel dit slechts één van de vijf gronden is om erkend te worden als vluchteling.

Mensen zonder papieren (sans papiers, documentlozen)

Grote verzamelnaam voor letterlijk mensen die zonder enige geldige verblijfsdocumenten in het land verblijven. Hieronder vallen dus de illegale vluchtelingen, maar ook bij voorbeeld de buitenlandse studenten wier tijdelijke verblijfsvergunning verloopt.

Hieruit afgeleid is de term 'kandidaat voor papieren'.

Migrant

Iemand die vanuit een ander land geëmigreerd is om in een nieuw land langdurig of definitief te verblijven en te werken. In België is de term verengd tot allochtonen van niet-Europese afkomst, meer in het bijzonder mensen van Turkse en Marokkaanse afkomst, die in het kader van gastarbeid naar België zijn gekomen en waarbij zich vaak een problematiek van maatschappelijke achterstelling of discriminatie voordoet.

Moslim

Aanhanger van de islam. Gebruik liever niet 'islamiet' wat volgens veel moslims een onjuiste afleiding is van islam.

Nieuwkomer

Nieuwe migrant die zich in het kader van een bestaande procedure (vluchteling, gezinshereniging,...) bij de overheid aanmeldt voor inschrijving.

Politiek vluchteling

Zie kandidaat vluchteling

Regularisant

Iemand die een vraag tot regularisatie heeft ingediend en wacht op een antwoord.

Uitgeprocedeerde (asielzoeker)

Persoon die op het einde van de asielpcedure niet het statuut van vluchteling heeft gekregen en die alle beroepsmogelijkheden heeft uitgeput. Is een positieve benaming voor illegale vluchteling. Opgelet, deze verschilt van 'afgewezen asielzoeker', die in een bepaalde fase van de asielpcedure een negatief bericht heeft gekregen, maar die daarom nog niet uitgeprocedeerd is (en dus nog beroepsmogelijkheden heeft).

Vluchteling (= erkend vluchteling)

Asielzoeker die de hele asielpcedure heeft doorlopen en wiens aanvraag gegrond is verklaard. Het statuut dat hem verleend wordt door de Conventie van Genève over de Vluchtelingen, biedt hem bescherming door het land waar zijn asielaanvraag is goedgekeurd.

Vreemdeling

Juridische term voor een persoon die niet de Belgische nationaliteit heeft en die, naargelang het statuut, kan ingeschreven zijn in een bevolkings- of vreemdelingenregister.

Niet wenselijk als er mee verwezen wordt naar allochtonen in het algemeen, omdat de aanduiding 'vreemdheid' benadrukt.

Vreemde(n)mening

Farid El Mabrouk

foto: Johan Van Cutsem

Farid El Mabrouk

Het zal u wellicht raar in de oren klinken, maar allochtonen hebben meer dan alleen maar een mening over hun vreemde trekjes. Af en toe denken ze ook eens na over andere dingen. En heel zelden ventileren ze die mening zelfs. Autochtonen die al eens in aanraking komen met hun tegenhangers zullen u dat misschien kunnen bevestigen.

En toch laten de meeste media allochtonen enkel aan het woord wanneer migrantenthema's aan de orde zijn: gemeentelijk stemrecht voor niet EU-burgers, regularisaties, jongerencriminaliteit, discriminatie op de arbeidsmarkt, enzovoort. Hun opinie over andere dossiers, nieuwsfeiten of trivialiteiten komt zelden aan bod. Hele krantenpagina's en reality-tv-programma's worden gevuld met nietszeggende reacties en uitlatingen van de autochtone man uit de straat, maar bij het nuttigen van die informatie is het vruchteloos zoeken naar een vreemde(n)mening. Het lijkt wel alsof allochtonen niet in staat zijn nietszeggende verklaringen af te leggen. Van vooroordelen gesproken.

We zullen het dan maar houden bij probleemdossiers. Met als logisch en hinderlijk gevolg dat migrantenkoppen al vlug automatisch geassocieerd worden met lastkoppen. Het gaat bijna om een Pavloviaanse reactie. Ook al is er de ijzeren mediawet dat conflicten, problemen en andere gemakkelijheden beter aanslaan bij de bevolking, zou het misschien niet slecht zijn om allochtonen ook eens op een andere manier te belichten. Heeft u al veel reportages gelezen of gezien over de economische impact van de allochtonen, die toch bekend staan als gedreven handelaars? Of over de positieve invloed die ze hebben op de demografie in onze steeds grijzer wordende samenleving?

Aangezien niet iedereen het geluk heeft in de nabijheid van

een allochtoon te wonen, spelen de media een cruciale rol bij het vormen van een beeld van migranten. Naast de hier boven vermelde nuttige tips is correct en objectief informeren dus zeer belangrijk. En dat gebeurt helaas niet altijd. Doen uitschijnen dat asielzoekers hier in een vakantiecentrum een luxueus leventje kunnen leiden, komt eerder dema- en niet pedagogisch over en zorgt voor gevaarlijke veralgemeningen. En veralgemeningen zijn nooit ver weg. Zeker niet als u weet dat dé allochtoon niet bestaat. Het gaat immers letterlijk en figuurlijk om zo een bonte verzameling mensen - asielzoekers, vluchtelingen, illegalen, migranten, Belgen van allochtone afkomst, nieuwe Belgen, ... - dat pars pro toto's vaak misplaatst zijn.

Maar dé boemannen voor de allochtonen zijn de gerechtelijke verslaggevers, die al te vaak de nationaliteit van daders of verdachten vermelden zonder dat daar enige reden toe is. Soms kan dat relevant zijn - wanneer een moslimjongen er bijvoorbeeld van door gaat met de hosties uit de sacristie - maar meestal is dat niet het geval. Of wil men bewijzen dat er een verband bestaat tussen allochtonen en criminaliteit? Dat is vooralsnog wat voorbarig. De studie daarover is nog niet afgerond.

Toch is niet alles kommer en kwel. Al bij al blijft het bij sporadische ontsparingen. En misschien kunnen wat meer excuus-allochtonen in de media helpen. Het zou best wel eens mogelijk zijn dat zij niet alleen over de relatie migranten-media iets te vertellen hebben ...

Stem migranten over a-typische onderwerpen

Veli Yüksel

foto: Johan Van Cutsem

Veli Yüksel

Positief nieuws haalt de media weinig of nooit. Dat is eigen aan het medium. Daar is ook niks mis mee. Maar de berichtgeving over migranten en asielzoekers zit vaak op het randje van het aanvaardbare. Essentie of bijzaak, daar is het allemaal om te doen. Helaas wordt het migrant-zijn of het asielzoeker-zijn bijna altijd hoofdzaak. Subtiele insinuaties en de woordkeuze zorgen voor een lichtjes gekleurd beeld over de migranten of de asielzoekers.

Het is hoog tijd dat migranten over a-typische onderwerpen aan het woord worden gelaten. Over migranten-issues zijn ze genoeg aan het woord geweest. Op die manier kunnen de lezers en de kijkers de mens achter Ali of Fatima ontmoeten. Uiteindelijk moeten ook de migranten en de asielzoekers kunnen deelnemen aan het communicatie-proces in de samenleving. Dit zal ook bijdragen tot hun mondigheid. Vaak weten ze niet hoe ze moeten omgaan met de media. De taak van de media is objectieve berichtgeving. Voor de verstaanbaarheid en de duidelijkheid van de boodschap wordt vaak gegrepen naar een zwartwit voorstelling. In dit geval soms letterlijk en figuurlijk. Maar de realiteit zit iets complexer in mekaar. Door de druk vanwege oplage- en kijk-

cijfers wordt het nieuws sensationeel opgeklopt. Misschien gebeurt het onbewust. Toch moeten journalisten zich bewust zijn van wat ze zeggen en schrijven, zonder de werkelijkheid te verdraaien. Een kat een kat noemen, met voldoende relativiseringsvermogen. Dit is geen pleidooi om bepaalde kankersituaties te verdraaien of dood te zwijgen. Dat is het andere extreme. De paternalistische of de betuttelende aanpak. Daar heeft de migrant of de asielzoeker noch de lezer of de kijker boodschap aan.

Voortdurend schipperen tussen politieke correctheid en al dan niet subtiele vooroordelen. Toegegeven, het is een moeilijke evenwichtsoefening. Maar de migranten en asielzoekers moeten een eerlijke kans krijgen. Daarom blijft een genuanceerde en een nuchtere aanpak aangewezen.

Het journaal heeft het gezegd, dus geloven we het niet

Twee derden van de Belgen heeft weinig tot helemaal geen vertrouwen in wat journalisten zeggen en schrijven. Het vertrouwen in de pers heeft rake klappen gekregen in de afgelopen tien jaar. Dat blijkt uit een Belgisch Waardenonderzoek waarover collega Luc Vanheerentals onlangs in ditzelfde blad kort berichtte. Een verklaring voor dit onrustwekkend gebrek aan vertrouwen in het journalistenheir, en vooral de negatieve evolutie daarvan, geeft het onderzoek niet. Ik doe een eerste poging, kwestie van de discussie los te wrikken.

Peter Verlinden

chef Buitenland VRT-TV-Nieuwsdienst

foto: VRT

Peter Verlinden

FOUTEN EN BLUNDERS

Op 21 november 1995 publiceert een Vlaamse krant zware beschuldigingen aan het adres van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking in verband met het dossier Modulmed in Benin. Uit onderzoek van een televisiecollega blijkt dat niet het toenmalige ABOS (de administratie Ontwikkelingssamenwerking), wél de Belgische Dienst voor Buitenlandse

Handel verantwoordelijk is en was voor het débâcle. De televisie-uitzending zet een en ander in de juiste context, maar het is al te laat. De ABOS-ambtenaren zijn geschokt, zij voelen zich onterecht 'gepakt', hun vertrouwen in de Belgische pers neemt een duik.

Gepensioneerd directeur-generaal André Godfroid van ABOS (nu DGIS) wordt op 8 november 2000 in beroep en dus definitief vrijgesproken van elke beschuldiging van corruptie. Toen diezelfde Godfroid enkele jaren eerder opgepakt werd en enkele weken in voorhechtenis gehouden, kwam de man uitvoerig mét gezicht én naam én toenaam én beschuldigingen op het VRT-televisiescherm. Over zijn definitieve vrijpraak geen VRT-woord. Het vertrouwen in de televisieberichtgeving bij de familie en de ruime kennissenkring van de man daalt onder nul.

Toevallig twee voorbeelden uit dezelfde sector, omdat ik die zelf met meer dan gewone aandacht volg. Maar elke collega kent ongetwijfeld andere voorbeelden: de 'pedofielen' die als de ergste misdadigers met naam en toenaam (én gezicht) opgevoerd worden en veel later buiten de camera's vrijgesproken worden; de jarenlange 'objectieve' wierook voor Vlaamse topbedrijven die achteraf besmet blijken te zijn met frauduleuze praktijken; de 'exclusieve verslaggeving' over de Rwandese genocide en oorlog, maar wel onder strikte begeleiding van één van beide oorlogvoerende partijen ...

Ogenschijnlijk minder zwaarwegend zijn de dagelijkse kleine blunders: de foute naam van een president, de foute functie van een geïnterviewde, de verkeerde plek van het gebeurde, een vergissing bij het aantal slachtoffers, de fout-uitgesproken plaatsnaam, de semiwetenschappelijke uitleg die absolute nonsens is, de voorspelling die er helemaal naast zit, ... Om nog te zwijgen over de taal- en uitspraakfouten in alle media.

Niet de vergissing, de fout, de blunder maakt de journalistiek in Vlaanderen alsmar minder geloofwaardig, wél de weigering om die fouten toe te geven, de blunder recht te zetten. Het meest verontrustende is wellicht de binnenskamers gehouden opmerking dat 'de men-

sen dat toch niet weten', dat 'zoiets toch geen belang heeft', dat 'ze het verschil toch niet zien'.

IEDEREEN BEOORDEELT

Mijn stelling is dat de journalistiek zich geen enkele fout kan veroorloven, niet de allerkleinste, niet in de populairste massamedia, niet in de vakbladen. Als er dan toch eens een menselijke vergissing binnensluipt, moet die zo snel mogelijk en met het nodige gewicht worden rechtgezet.

Want de media worden niét beoordeeld door 'het grote publiek' als een monolithisch blok, wél door telkens een klein segment van dat publiek, naargelang van het onderwerp. Dat gaat zo. Mijn bankdirecteur beoordeelt zijn geliefde televisiejournaal op de fouten in de economische onderwerpen, mijn advocaat op de misstappen in de justitievorslaggeving, mijn vriend-ontwikkelingswerker op de blunders in de Derde Wereldsdossiers, mijn oude bekende oudkoloniaal op de uitspraak van het Lingala, mijn moeder de Algerijereizigster op de situering van het dorp waar een nieuwe massamoord is gepleegd, mijn huisdokter op de uitleg bij een nieuw revolutionair geneesmiddel, mijn kinderen op de selectie van de nieuwste muziekrages die Het Journaal mogen halen, enzovoort.

Op die manier is elke beoordelaar per definitie op dat ene terrein deskundiger dan de journalist die de bijdrage maakt. Dat is het geval bij de meeste massamedia, zeker bij radio en televisie. (Het gaat hier louter om het weergeven van de feiten, niet om de eventuele duiding die veel meer voor interpretatie vatbaar is.)

Daar komt bij dat deze kijker/luisteraar/lezer de sterke neiging heeft om zijn/haar deskundig oordeel over dat éne element in het nieuws, gemakshalve uit te breiden naar het volledige nieuwspakket. Wie een flagrante fout ontdekt in 'zijn' materie, verliest een volgend stukje vertrouwen in het volledige televisiejournaal, het volledige radionieuws, de hele krant. En als de fouten zich na verloop van jaren in het collectieve geheugen opstapelen, krijgen alle media de volle laag. Daar gaat dan het vertrouwen in 'de pers' ...

Want de kritische beoordelaar zwijgt niet. Hij en zij vertellen aan hun vrienden over de ontdekte blunders. Dat staat goed, zo'n beetje deskundigheid aan de toog. De vrienden en collega's vullen aan, met hun ervaringen en al dan niet vermeende deskundigheid.

De sneeuwbal van het wantrouwen begint te rollen.

EERST POLITIEK, DAN GERECHT, NU PERS

Merkwaardig die parallel.

Pakweg dertig jaar geleden stonden de politici nog hoog op hun ivoren

Forum

toren, onaantastbaar. Een eerste minister kon het zich veroorloven om met een hooghartig "dit was het" de rug naar de persjongens te keren en statig weg te schrijden, bij voorkeur de trap omhoog. Geen moedige ziel om hem die ene kritische vraag te stellen. De verkozenen des volks zijn intussen al lang naar beneden getuimeld. Overigens dankzij de als-

maar alerter geworden journalisten. (Vandaag heeft nog maar 34% van de Belgen tamelijk veel tot veel vertrouwen in het parlement, leert het jongste Waardenonderzoek.)

Tot een tiental jaar geleden schreden de rechters even waardig als ooit de politici door de gangen van hun paleis. Nu duiken ze liever weg voor een onbekende bezoeker, zeker als die een camera draagt. De Dutrouxaffaire en vooral de Witte Beweging in het zog ervan heeft hen hardhandig onderuit gehaald. (Het rechtstelsel haalt nog 34% 'vertrouwen', 10 procentpunten minder dan in 1990.)

En nu is het dus aan het instituut 'pers' om onderuit te gaan.

Precies zoals bij de politiek en het gerecht ligt de verantwoordelijkheid daarvoor in de eerste plaats bij de rechtstreeks betrokkenen, in dit geval de journalisten en hun bazen, de uitgevers en radio- en televisiebazen. Ruim tien jaar geleden zat ik gedurende ruim twee jaar aan 'de andere kant van de barriere'. Als persattaché van de minister van Ontwikkelingssamenwerking was het mijn opdracht om 'mijn baas te verkopen'. Het was een goedhartige man, dat lukte dus aardig. Maar de grootste hulp kregen we van de (meeste) journalisten zélf, waarvoor tot vandaag mijn welgemeende dank. Hun gebrek aan kennis van de materie 'ontwikkelingssamenwerking' bleef immers zo bedroevend beperkt, dat enige kritische kijk op de Belgische ontwikkelingspolitiek bijzonder moeilijk werd. Zuiver technische begrippen waren (zijn?) totaal onbekend, laat staan de situatie in een land waar we de verslaggevers heen brachten. Daarenboven beschouw(d)en vele hoofdredacteuren het als een gunst voor een (beginnende) verslaggever om een buitenlandse reis te 'mogen' maken, een presentje van de baas. De keuze viel dikwijls niet op de meest geschikte, meest deskundige journalist ...

Eén voorbeeld maar, alweer een decennium geleden. Mijn indruk is dat die situatie er niét op verbeterd is.

Het vertrouwen van het publiek moet je verdienen, elke dag. Je kan je niet veroorloven om fouten door de vingers te zien, zelfs niet de aller-kleinste. Het valt niet goed te praten dat onervaren collega's zonder

ernstige vooropleiding complexe onderwerpen (moeten) aanpakken. Niemand kan in dit vak verantwoordelijk dat de werkdruk in die mate stijgt, dat de traditionele derde bron consulteren materieel onmogelijk is geworden. Grondig nadenken voor je een nieuwsfeit op antenne gooit is een luxe geworden, alleen voorbehouden voor enkele 'seniors', die

daar in het allerbeste geval ook echt gebruik van maken.

Soms kiezen de journalisten zélf voor het risico op blunders. Niet eens vijf jaar geleden moest ikzelf zwaar in discussie gaan met de eindredactie van een duidingsprogramma, om uiteindelijk toch de kans te krijgen om delicate aantijgingen door een geïnterviewde verder te checken bij een tweede en zonodig een derde bron. "Je onderzoekt het nog eens kapot", was het argument. De boutade "too nice a story to be checked" ("een al te mooi verhaal om nog nagetrokken te worden") is sindsdien (nog) meer dagelijkse werkelijkheid geworden dan uitzondering.

Ook de organisatie van de redactie heeft een grote invloed op de betrouwbaarheid van het eindproduct.

Echte specialisten binnen de massamedia blijven in Vlaanderen nog altijd witte raven. (Het tegenargument dat specialisten een onleesbare journalistiek bedrijven is hier niet op zijn plaats. Dan zijn het specialisten die niet

geschikt zijn voor journalistiek werk in een massamedium.)

De productiviteit vereist dat elke minuut werktijd ook effectief 'een stuk' oplevert. Een hele dag of, wat een illusie, enkele weken studeren op een onderwerp tot je het voldoende onder de knie hebt om ermee naar buiten te komen, daarvoor is geen ruimte (meer?). In enkele gevallen wordt het gebrek aan kennis zelfs een gekoesterd element van charme. "Zij stelt tenminste de vragen die de kijker zich stelt", jubelt de kijkcijferbaas. Maar hij vergeet dat het antwoord vol hiaten zit en dat de noodzakelijke bijvragen niet gesteld worden, ... bij gebrek aan dossierkennis.

HOOP

Schuchtere pogingen in sommige media om met 'excuus'-rubriekjes af en toe de ergste flaters recht te zetten geven enige hoop. Ik vermoed dus dat deze discussie her en der al eens gevoerd is, met enig resultaat. Lezers met deskundige reacties worden al eens ernstig genomen en soms neemt de krant een terechte bijsturing met de glimlach over.

Maar voor radio en televisie bestaan vooralsnog geen 'excuus'-momenten. Ik zie ook niet meteen hoe dat programmatorisch zou kunnen, als er al de wil zou zijn om publiekelijk de uitgezonden fouten te erkennen. Er blijft geen andere keuze dan minder en liefst geen fouten maken. Dat vereist een bijzonder kritische kijk op het eigen werk en de eigen organisatie, in de meeste massamedia.

Iedereen weet dat (zelf)kritiek op een redactie bijzonder gevoelig ligt. De journalistieke wereld leeft nog in grote mate bovenop haar ivoren toren. "Ons kan niets overkomen", klinkt het van daaruit. Vanuit die pretentie krijgen politici en rechters geregeld de volle laag, soms terecht, soms onterecht. Een volwaardig wederwoord bestaat er niet.

Politici en rechters hebben de afgelopen decennia aan den lijve ondervonden hoe het voelt om uit die ivoren toren te vallen. Zij zouden misschien aan de journalisten wat welgemeende goede raad kunnen geven. Voor het te laat is. Als het al niet te laat is.

Boeken: Het nieuws in de klauwen van Bobbejaanland

Wout Pittoors

Brengen we onze luisteraars, kijkers en lezers nog nieuws of leven we hen een "permanente nieuwssoap"? Gewezen VRT-journalist Miel Dekeyser laat er in zijn boek "De Media een Pretpark" nauwelijks twijfel over bestaan. Voor hem "verzeept" het nieuws in zowat alle media tegen een hoog tempo en ook al hanteert hij in zijn werk een luchtige, bijwijlen zelfs vrolijke pen, hij kan met deze evolutie allerminst lachen. Het zit hem hoog dat derde-rangsactualiteit en nietszeggende maar breed uitgesmeerde "life style"-foto's het ware nieuws van de "één" verdringen en naar een pagina in de buurt van de overlijdensberichten verwijzen. Hij wordt wee van de voortschrijdende VTM-isering en het zoeken - ook door de bazen van de VRT - naar "een zo breed mogelijk publiek". Hij vraagt zich trouwens af wat er bedoeld wordt met een "breed" publiek. "Is dat een breeddenkend publiek of een publiek met brede interesse?" schrijft hij ...of is het gewoon een andere manier om "kijkcijfers" te zeggen? Dekeyser is op zijn best in het hoofdstuk waarin hij de "vertolking" van de actualiteit door een aantal Belgische kranten op een "doordeweekse nieuwsdag" ontleedt. Zo "doordeweeks" was die dag nu ook weer niet. Er was het aan de macht komen van Haider in Oostenrijk, het in elkaar stuiken van de vredesovereenkomst in Ulster, het lot van Pinochet in Londen, de veroordeling van de Britse "dokter Dood", de hoeves langs de Betuwelijn, bewoond door krakers en bestormd door de Nederlandse politie, de stevige spaarpot van

het ACV bij de KB-Lux, het Belgisch leger dat in Poelkapelle tussen de gifgranaten van de 1ste Wereldoorlog dreigt te verzuipen en een mogelijke ontknoping in de zaak van de vermoorde veearts Van Noppen. Uit de analyse blijkt dat het geen enkele krant lukt deze toch belangrijke feiten allemaal een prominente plaats in haar nieuwsgaring te bezorgen. Bij alle dagbladen sloeg ook die dag het "infotainment"-fenomeen toe, niet in het minst bij hen die zo graag onder het label "kwaliteitskrant" gebukt lopen. Tja, dat infotainment! De auteur gaat diep in zijn voorraad ironie om de opmars van dit ziekteverschijnsel ook bij de radio en de televisie te schetsen en trapt daarbij ongegeneerd tegen een aantal schenen. Het zal niemand verbazen dat er hier en daar wel een ex-collega van Miel rondloopt met een vuistje in zijn zak. En dat is dan jammer, want het is Dekeyser die - als "Amerikawatcher" van de VRT - het fenomeen van de "nieuwsverzeeping" vanuit de States heeft zien aanrukken, duidelijk om de ernstige benadering van de actualiteit te doen. Dat de ware journalistiek meer en meer met de glitter uit de variété-sector wordt omhangen, stemt hem somber en al wie deze "evolutie" mee in de hand werkt, krijgt van hem een portie op zijn donder. Een knap en vlot geschreven boek, dat we hier - schaamterood op de wangen - véél te laat bespreken. "De Media een Pretpark" door Miel Dekeyser werd uitgegeven bij "The House of Books" - Fnac-prijs: 500 fr.

ONZE INZET VANDAAG IS BIJDAGEN
AAN HET BOUWEN VAN EEN BETERE WERELD.

Winst of principes.
Is er een keuze?

We weten dat we
beoordeeld worden
op onze daden,
niet op onze woorden

We streven ernaar leider te zijn
in alles wat we ondernemen
op economisch, milieutechnisch
en sociaal gebied.
Daarom spelen onze ideeën over
Duurzame Ontwikkeling mee
in al onze commerciële beslissingen.
Om niet op een dag te moeten kiezen
tussen winst of principes.

Mens achter het nieuws

Tessa Vermeiren: 'Jonge journalisten eisen respect voor hun privéleven'

Ann Deceunynck

Foto: Johan Van Cutsem

Tessa Vermeiren: 'De belangrijkste karaktertrekken van een goed journalist? Nieuwsgierigheid, een open mind, vasthoudendheid, een tomeloze energie, contactvaardigheid en niet in het minst: creatief kunnen omgaan met taal.'

Meer dan dertig jaar zit ze in de journalistieke business van bladen maken. Tessa Vermeiren, sedert 15 jaar hoofdredacteur van Weekend Knack, mag zichzelf gerust een doorwinterde magazine-journaliste noemen. Ze vindt dat magazines maken een ietwat miskennde stiel is bij ons. Krantenmakers staan genoeg in de belangstelling. Journalisten bij de omroepen ook. Een universiteitsprofessor heeft eens beloofd dat hij eens ging nadenken over de opleiding magazinejournalistiek. Voor zover Tessa weet, is er op dit front niks gebeurd.

Tessa stante haar loopbaan in de perswereld bij Ons Volk. Na enige jaren noodgedwongen freelancen na het Standaardfaillissement kwam ze op de redacties aan de Jan Blockxstraat terecht. Destijds heette het daar Tijdschriften Uitgevers Maatschappij. Nadien werd dat Internationale Uitgevers Maatschappij. Nog later werd het Mediaxis. Ooit ging Tessa Vermeiren bij de IUM in Amsterdam een opleidingssessie volgen. Toen ze daar vernam dat tijdschriften maken 'zoiets was als tandpasta', hield ze het er snel voor bekeken. 'Ze probeerden me daar te doen beseffen dat we groene streepjes moesten leveren als de klant om groene streepjes vroeg, en blauwe streepjes als de klant om blauwe streepjes vroeg. Zo zat mijn logica niet ineen!'

Tessa heeft bij de toenmalige redactie van Libelle 'technisch bladen leren maken', zoals ze het zelf uitdrukt. Inhoudelijk heeft ze veel meer opgestoken in de huizen van Jan Merckx en Rik Denolf. 'Die twee behoren voor mij tot het ras van échte magazine-uitgevers. Van hen heb ik veel geleerd.

Zij hebben mij ook mooie kansen geboden! 'Journalistiek is het mooiste beroep dat er bestaat. Veel deuren gaan voor je open. Je krijgt antwoord op veel vragen. Tessa vertelt niet zonder trots dat precies Roularta gaat investeren in goede journalistiek. Het media-bedrijf werft zeer binnenkort vijf jonge mensen aan die een gedegen opleiding zullen krijgen. Zij zullen begeleid worden door mensen die de knepen van het vak door en door kennen.

'En aan valabele kandidaten is er geen gebrek. Ik kan mijn bureau-lade opentrekken, en zo de namen van geschikte jonge mensen aanbieden! Zelf is Tessa op en top een autodidacte. Voor haar generatie is dat natuurlijk nog iets minder uitzonderlijk dan voor jonge mensen die anno 2000 een job op een redactie ambiëren. Tessa heeft het beroep in de praktijk geleerd. Een stukje ervaring deed ze op als free-lancer, maar het gros van de tijd werkte ze fulltime op redacties. Ze geeft grif toe dat een ook groot stuk van haar leven opgeslorpt werd door het realiseren van één grote ambitie, die van de journalistiek.

Weekend Knack boogt momenteel op een redactie met zo'n vijftien journalisten, die geruggesteund wordt door een stabiele factor: een hoofdredactie die al meer dan vijftien jaar ongewijzigd bleef. Het valt Tessa op dat er héél veel, héél goeie kandidaat-journalisten opdagen bij sollicitaties. Eén ding is daarbij de jongste jaren wel veranderd. Al die jonge mensen willen zeer duidelijke afspraken maken over tijdsbesteding. Zij zijn best bereid hard en gemotiveerd te werken, tonen professionele ambitie, maar waken tegelijk over de kwaliteit van hun privéleven. Vierdagenweek en allerlei moderne vormen van parttime werken zijn erg gegeerd. 'En gelijk hebben ze' vindt de hoofdredacteur. 'Ik heb zelf ook twee zonen die nu volwassen zijn, maar eens zat ik ook midden in de moeilijke combinatie van werken en gezin. Het is niet eenvoudig, zoniet onmogelijk te trachten alle belangen te verzoenen!'

Tessa gaat erg ver in het verdedigen van een vrouwelijke inbreng in de journalistiek. 'Vorig jaar heb ik als redactrice een jonge moeder aangeworven. Zij heeft vier kinderen, waarvan het jongste twee jaar is. Ik wist dat zij een goede journaliste was en vond haar erg geschikt voor de job. Met tal van argumenten wist ik dat zij er veel voor over zou hebben de job in te vullen zoals ik ze voor ogen had. Ik heb haar die kans gegeven. Zij mag thuis werken als dit beter uitkomt. Als zij maar veel contact houdt met de redactie - en er uiteraard de noodzakelijke tijd aanwezig is. Haar man werkt parttime. Ik denk dat het precies is omdat ik zelf een vrouw ben en de moeilijkheden aan den lijve heb ondervonden, dat ik haar die kans wilde geven. Mannen zouden veel minder vertrouwen hebben in een personeelslid met die sociale status!'

Raad voor Deontologie niet bevoegd voor buitenlandse media

Laurent Coppens

De Raad voor Deontologie kan geen klacht behandelen die gericht is tegen niet in België erkende beroepsjournalisten die voor buitenlandse media werken. De onontvankelijkheid blijft gelden ook indien die journalisten in België wonen en werken en zelfs indien hun uitgave in België te verkrijgen is.

De Raad voor Deontologie sprak zich in die zin uit in een zaak van de vzw Solidariteitsfonds die op 17 december 1999 een klacht indiende tegen het Turkse dagblad Hürriyet.

De vzw Solidariteitsfonds werd in België opgericht na de zware aardbeving van 17 augustus 1999 in Turkije. In meerdere artikelen geven twee Turkse journalisten kritiek op de manier waarop de ingezamelde gelden werden aangewend. De journalisten menen dat een som van tien miljoen Bef. niet

naar Turkije zou zijn gevloeid. Zij verwijten het Solidariteitsfonds geen rekenschap af te leggen en zadelen het fonds met de titel 'profiteurs' op. De verantwoordelijken van het fonds bestempelen de informatie als vals en lasterlijk.

De Raad voor Deontologie heeft zich niet over de grond van de zaak gebogen. Hij stelde vast dat Hürriyet een Turks dagblad is met zetel in Duitsland. De gewraakte artikelen werden in het Turks gepubliceerd. Alhoewel de bijdragen geschreven werden door twee Turkse journalisten die in België wonen en werken en dat het dagblad bij de Turkse gemeenschap in België een ruime afname kent, acht de Raad voor Deontologie zich niet bevoegd. Deze uitspraak heeft een belangrijke precedentswaarde omdat de Raad voor Deontologie niet over abstracte bevoegdheidscriteria beschikt.

Politieagent veroordeeld voor schending beroepsgeheim

Ann Driessen

Een Limburgse politieagent werd in december door het hof van beroep in Antwerpen veroordeeld tot een maand cel met uitstel en 20.000 Bef. boete voor het schenden van het beroepsgeheim. Hij lekte informatie aan een journalist. De politieagent was door de Hasseltse rechtbank in juni 2000 vrijgesproken, maar het parket had beroep aangetekend.

De agent had in 1998 - al dan niet via zijn zoon - aan een bevriend journalist meegedeeld dat er in een bepaald gerechtelijk onderzoek over een moordzaak een gunstige wending of doorbraak was bereikt. In februari 1999 speelde hij informatie door over plaats en datum waarop er huiszoek-

ingen zouden gebeuren. Een van de bewijzen was dat de journalist een foto had gemaakt om 5 uur 's ochtends opdoeken aan één van de adressen waar een huiszoeking zou gebeuren. De politieagent maakte ook nog de identiteit bekend van verdachten in de zaak. Een ander bewijs werd gevonden in getrokken GSM-verkeer.

De politieagent en zijn zoon bleken goede vrienden van de journalist. Ze kenden elkaar o.a. via een gezamenlijk stamcafé. Het hof was streng, ook al omdat de man blijkbaar geen les had getrokken uit het feit dat hij toen ook al eens opschorting had gekregen in een gelijkaardig dossier.

Onder embargo

Bij VTM vindt momenteel een ware leegloop plaats. Na Erik Wynen en Eddy Groenwals, die in november al Vilvoorde wisselden voor de VRT, zijn opnieuw een vijftal personen weg. Het gaat onder meer om **Stef Tierens** (van Telefacts en Oproep 2020), om **Hans Cardyn** (van de nieuwsdienst en het Hart van Vlaanderen, is naar het Belang van Limburg), om **Estelle Slegers** (van de Nieuwsdienst), en om **Mirielie Matthijs** (van de radionieuwsdienst, vertrokken naar de VRT). Intussen zegden ook nog eens twee losse medewerkers hun engagementen bij Telefacts af. Enigszins gealarmeerd door de verliezen, zou de VMM-top lichtjes tot het besef aan het komen zijn dat er mogelijk iets aan de loon- en arbeidsvoorwaarden van de journalisten moet worden gedaan. ●●● In Antwerpen is **Ovide Maas** op 80-jarige leeftijd overleden. Maas kwam in 1946 in de fotojournalistiek terecht. Hij werkte enkele jaren bij Libelle en Panorama. Vanaf 1951 tot aan zijn pensioen was hij fotograaf van Gazet van Antwerpen. Ovide Maas was ook ere-voorzitter van de Antwerps-Limburgse afdeling van de Beroepsunie van de Foto- en Filmpers. ●●● Na 22 jaar heeft **Guy Janssens** zijn stek op de VRT-redacties verlaten. Hij wordt attaché van de Vlaamse Gemeenschap in Den Haag. ●●● Om zich nog beter voor te bereiden op de mogelijke toekenning van een FM-frequentie voor een landelijke commerciële radio, heeft Radio Contact Vlaanderen **Ludwig Verduyn** aangeworven. De radiozender wil zich op die manier inhoudelijk versterken. ●●● De **Belga-fotografen** zijn niet ontevreden over hun prestaties ter gelegenheid van Euro 2000. De twee in Sydney aanwezig fotografen groeiden uit tot verreweg de belangrijkste 'picture providers' van het land. Van de 1.126 foto's die de Belgische media publiceerden over het vierjaarlijkse sportfeest, droegen er niet minder dan 465 de Belgastempel. ●●● 'Wij' is niet meer. **Het weekblad van de Volksunie** heeft er na 45 jaar de brui aan gegeven. Daarmee is het laatste partijblad uit de Vlaamse periodieke perswereld verdwenen. ●●● 82 procent van de Belgen boven de 16 jaar beweert kranten te lezen. Daarmee heeft het traditioneel nieuwsmiddeel geen terrein verloren aan internet. Dat concludeerde een onderzoek dat uitgevoerd werd door **Reader's Digest**. ●●● De Amerikaanse tv-zender **CNN** gaat de komende maanden 500 tot 1.000 van de 4.000 personeelsleden ontslaan. Het grootste slachtoffer van de herstructurering zou de internetdivisie van CNN zijn. Daar werken momenteel 750 mensen. ●●● Ook de internetafdeling van het Amerikaans krantenconcern **New York Times** ontslaat 70 werknemers. Deze ontslagen betekenen een inkrimping van 17 procent van het totaal aantal werknemers van New York Times Digital. Tegenvallende reclame-inkomsten van deze internetpoot liggen aan de oorzaak van forse verliezen het voorbije jaar. ●●● Nog tot 31 januari kunnen kandidaturen ingediend worden voor de **Persrijzen Dexia Bank 2000**. Voor inlichtingen en inschrijvingen kan men terecht bij de Persdienst van Dexia Bank, Pachecolaan 44, RC 6/10 te 1000 Brussel. ●●● De **Federale Voorlichtingsdienst** heeft zopas i.s.m. het Federale Ministerie van Economische Zaken zijn jaarlijkse editie van het zakfoldertje 'België in cijfers' verspreid. Het kan aangevraagd worden per e-mail bij bart.vanherreweghe@belgium.fgov.be. ●●● Wie wil deelnemen aan de **Grote Journalistenenquête**, heeft daar nog net de tijd toe. Het invulformulier bevond zich in het vorige nummer van De Journalist. Doén!

Nieuws uit de verenigingen

Geachte,

Betreft: stopzetting beroepsactiviteit als journalist

Per 31 december 2000 sluit ik mijn journalistieke loopbaan definitief af. Na 18 jaar in vaste dienst te hebben gewerkt van Het Wekelijks Nieuws - toen nog eigendom van de NV Publiwest - en zes jaar als zelfstandig beroepsjournalist, haak ik af. Het is mooi geweest: bijna een kwarteeuw, maar het kruipt in de kleren.

Het is een heel boeiende, aangename en afwisselende job (geweest) en ik heb het over het algemeen altijd graag en zéér graag gedaan. Maar wie mij beter kende, wist dat het journalistieke vuur in het laatste jaar stilaan aan het uitdoven was. Om diverse redenen. Misschien ben ik de enige die er zo over denkt, maar de journalistiek glijdt af onder druk van de commercie: sensatie, emo, negativisme ... Ik kan me er niet meer in vinden. En ik vrees dat het nog erger wordt: Big Brother-journalistiek. Daar kan ik niet meer tegen. Ik trek dus mijn conclusies en stap er uit. Die nieuwe tendens in de verslaggeving is echter niet de hoofdreden; er is trouwens geen hoofdreden. Ook niet de nakende synergie op regionaal vlak tussen Het Volk - waaruit ik zo'n 70 procent van mijn inkomsten puurde - en Het Nieuwsblad. Het is een opeenstapeling geweest van kleine en grote ergernissen. Toen ik alles op een rijtje zette, stelde ik vast dat ik niet meer in dat plaatje paste. En dan moet je een beslissing durven nemen en (veel) geluk hebben om de juiste mensen te ontmoeten op het juiste moment. En ik heb dat geluk gehad. Spijt dat ik eruit stap? Helemaal niet. Al zal ik zeker een aantal aangename dingen missen; zaken die journalisten van uit een bevoorrechte positie kunnen meemaken, van op de eerste rij of van achter de schermen ... Ik zal ook de contacten met de collega's missen evenals de koffies, de pinten, de mosselen, de frieten, de grappen, de al dan niet gedwongen nachtelijke ontmoetingen, al dan niet in de koude vrieslucht ... De strijd tegen de deadline, het zoeken naar dé primeur, de gelukzalige moeheid na een zware dag ... ik zal het misschien missen. Maar wat ik zeker niet zal missen dat is die morele dwang om, zeker als freelancer, zeven dagen op zeven, 24 uur op 24 paraat te staan. Eén telefoontje kon een hele planning in de war sturen, ook op privaat vlak. De redacties waar ik voor werkte (Het Volk, WTV Zuid, VRT Radio 2 West-Vlaanderen, Focus TV, Roularta en de VTM) werden al op de hoogte gebracht. Ik wil ook de Vlaamse Vereniging van Beroepsjournalisten bedanken voor de inzet en de steun, zeker in het begin van mijn journalistieke loopbaan (toen nog AVBB). Misschien zijn er, bij het afsluiten van de beroepsactiviteiten als journalist, nog administratieve formaliteiten te vervullen waar ik (nog) geen weet van heb. Wellicht moet ik de blauwe autopersplaat terugbezorgen? Indien dat het geval is, laat dan gerust iets weten.

Vriendelijke groeten,
Paul SAMYN

Voor de dienst Communicatie
van de K.U.Leuven zoeken wij een:

Medewerker Persdienst (M/V) - graad 7

Doel van de functie: Inhoudelijke en organisatorische ondersteuning bieden bij de verdere uitbouw van de K.U.Leuven-persrelaties, onder coördinatie van de persverantwoordelijke.

Opdrachten: samenstellen van het dagelijkse persoverzicht en van andere thematische overzichten; optreden als tussenpersoon bij persvragen; opstellen van persberichten (in verband met onderwijs en humane, exacte en biomedische wetenschappen); organisatie van persconferenties; meewerken aan de redactie van de e-nieuwsbrief en andere algemene K.U.Leuven-publicaties.

Profiel: Kandidaten hebben een universitair diploma. U hebt een grondige kennis van het Nederlands en een degelijke kennis van het Frans en het Engels. U communiceert vlot, zowel mondeling als schriftelijk. U bent stressbestendig en kunt werken tegen strakke deadlines. Interesse hebben voor onderwijs en wetenschappen en voor het gebruik van nieuwe media is noodzakelijk. U bent vertrouwd met PC-toepassingen en het internet.

Het betreft: een voltijdse tewerkstelling voor onbepaalde duur.

Hoe solliciteren? Interesse? Stuur dan uw gemotiveerde sollicitatie met curriculum vitae naar de Personeelsdienst ATP ter attentie van Griet Verbist, personeelsconsulent, Willem de Croylaan 54 te 3001 Heverlee, tel: (016)32 20 16, fax: (016)32 29 98,

e-mail: griet.verbist@pers.kuleuven.ac.be

De kandidaturen moeten binnen zijn op de Personeelsdienst ATP uiterlijk op 1 februari 2001. De eerste sollicitatiegesprekken vinden plaats op donderdag 8 februari 2001.

Unie van Zelfstandige Ondernemers

Ook in 2001 staat
de UNIZO persdienst
elke dag tot uw dienst voor
alle KMO informatie.

Ik wens u een
inspirerend nieuw jaar.

Ronny Lannoo
UNIZO woordvoerder
Tel.: 02/238 05 51/53/11
GSM: 0475/90 63 35
e-mail: ronny.lannoo@kmonet.org